

نقش پیش‌بینی‌کننده‌ی امید به زندگی در رضایت از زندگی زناشویی زنان شهر بیرجند

سال سیزدهم، شماره دوم، زمستان ۱۳۹۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۰/۱

شماره صفحه: ۱۵۳-۱۷۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۳/۲۶

سمیه گلکاری^۱

هادی پورشافعی^۲

چکیده

رضایت زناشویی یکی از عوامل مهم زندگی است که موجب آرامش زوجین شده و فقدان آن در بسیاری از زمینه‌ها، منجر به ایجاد مشکل، اختلاف و در مواردی هم طلاق می‌شود. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش پیش‌بینی‌کننده‌ی امید به زندگی در رضایت از زندگی زناشویی زنان شهر بیرجند انجام شد. این پژوهش از نوع توصیفی-پیمایشی است و جامعه‌ی آماری آن را کلیه‌ی زنان متأهل ۳۰ تا ۶۰ سال شاغل (فرهنگی) و خانه‌دار ساکن شهر بیرجند، در سال ۱۳۹۶ تشکیل می‌دهند. ۵۱ نفر زن متأهل از بین زنان فرهنگی با نمونه‌گیری تصادفی و ۵۱ نفر زن خانه‌دار از طریق نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌ی امید به زندگی سیمپسون و پرسشنامه‌ی کوتاه شده‌ی رضایت از زندگی زناشویی انریچ جمع‌آوری شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون، رگرسیون خطی ساده و آزمون "تی" مستقل در نرم‌افزار SPSS 16 استفاده شد. نتایج نشان داد که بین مؤلفه‌های امید به زندگی (رابطه‌ی اجتماعی، تحصیل، رابطه‌ی عاشقانه، رابطه‌ی خانوادگی، زندگی کاری و اوقات فراغت) با رضایت از زندگی زناشویی زنان به‌طور کلی و رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار، رابطه‌ی مثبت معنادار وجود دارد. هم‌چنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ۴۳٪ از کل واریانس رضایت زناشویی زنان و ۵۶٪ از کل واریانس رضایت زناشویی زنان شاغل و ۳۷٪ از کل واریانس رضایت

۱. دانشجوی دکتری علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه بیرجند نویسنده مسؤؤل
somayehgolkari@birjand.ac.ir

۲. دانشیار گروه علوم تربیتی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه بیرجند
hpourshafei@birjand.ac.ir

زناشویی زنان خانه‌دار به وسیله‌ی مؤلفه‌های امید پیش‌بینی می‌شود. از بین مؤلفه‌های امید، مؤلفه‌ی روابط خانوادگی و اوقات فراغت می‌تواند رضایت از زندگی زناشویی زنان را پیش‌بینی نماید. نتایج هم‌چنین نشان داد که امید به زندگی در زنان شاغل، بیشتر از امید به زندگی در زنان خانه‌دار است، اما بین رضایت از زندگی زنان شاغل و خانه‌دار، تفاوت معنادار مشاهده نشد.

واژگان کلیدی: امید به زندگی، رضایت از زندگی زناشویی، زنان شاغل و غیرشاغل

بیان مسأله

حرکت جامعه به سوی تمدن، افزایش تعداد زنان شاغل را به همراه داشته است (ابراهیمی و صالحی، ۱۳۹۰: ۴۷). امروزه اکثر زنان علاوه بر انجام وظیفه در خانه و تربیت فرزندان به ایفای مسؤولیت‌های اجتماعی نیز می‌پردازند. اگر چه فعالیت زنان در خارج از خانه با افزایش درآمد خانواده و بهره‌مندی از تسهیلات رفاهی بیشتر همراه است (تقوی، صباغ و نصیری، ۱۳۸۹: ۵۴)، ممکن است نتایج مثبت و منفی آن در سطح وسیعی بر خانواده و نظام اجتماعی تأثیر گذاشته (مدیری و رحیمی، ۱۳۹۵: ۴۵۲) و بیش از همه روابط زن و شوهر و فرزندان را دگرگون سازد (همانجا؛ تقوی، صباغ و نصیری، ۱۳۸۹: ۵۸) و عدم رضایت زن و شوهر از روابط زناشویی را به همراه داشته باشد (صادق‌مقدم و دیگران، ۱۳۸۵: ۴۶). علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رضایت زناشویی به معنای میزان رضایتی می‌باشد که بین زوجین وجود دارد و آنرا در روابط خود احساس می‌کنند (زارع و صفیاری جعفرآباد، ۱۳۹۴: ۱۱۳). متأسفانه در خانواده‌هایی که رضایت از زندگی زناشویی وجود ندارد، اعضای خانواده احساس خوبی نسبت به خانه نداشته و فرزندان چنین خانواده‌هایی تمایل دارند بیشتر وقت خود را در خارج از خانه و بین دوستان سپری کنند. مسلماً توجه به تأمین نیازهای روانی، عاطفی و جسمی فرزندان و تربیت صحیح آنان، به داشتن احساس رضایت‌مندی زوجین از زندگی زناشویی وابسته است، هم‌چنین احساس رضایت‌مندی، منجر به افزایش توان مقابله در برابر مشکلات و فشارهای روانی شده و سطح بهداشت روانی و جسمی زوجین را ارتقاء می‌دهد (خضری و ارجمندسیاهپوش، ۱۳۹۳: ۹۸). بنابراین می‌توان رضایت زناشویی

را یکی از عوامل مهم زندگی دانست که وجود آن، موجب آرامش زوجین شده و فقدان آن در بسیاری از زمینه‌ها، به ایجاد مشکل و اختلاف و در مواردی هم به طلاق منجر می‌شود (توسلی و طاهری، ۱۳۹۳: ۳۶۸).

پژوهش‌های مختلفی به بررسی رضایت زناشویی در زنان شاغل و غیرشاغل پرداخته، به طوری که برخی از این پژوهش‌ها، به مقایسه‌ی میزان رضایت‌مندی از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش‌ها نشان داد که بین میزان رضایت زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار تفاوت معناداری وجود دارد و میانگین رضایت از زندگی زناشویی در بین زنان شاغل، بیشتر از زنان خانه‌دار است (خضری و ارجمندسیاهپوش، ۱۳۹۳: ۹۷؛ پانته‌آ، ۱۳۹۱: ۱۸۷) و اشتغال زنان نه تنها تأثیر سوء در رضایت‌مندی از زندگی زناشویی نداشته، بلکه با توجه به تأثیر آن بر امکانات رفاهی خانواده، باعث افزایش میزان رضایت‌مندی گردیده است (طهماسبی و دیگران، ۱۳۸۵: ۲۰). هم‌چنین بین عملکرد خانواده در زنان متأهل شاغل و غیرشاغل، تفاوت معنی‌داری مشاهده شد و زنان شاغل، عملکرد خانواده‌ی بهتری نسبت به زنان غیرشاغل داشتند (پانته‌آ، ۱۳۹۱: ۱۸۸-۱۸۹). در پژوهشی دیگر، منبع کنترل و رضایت زناشویی در بین زنان شاغل (معلم) و خانه‌دار شهر تهران بررسی و مقایسه شده است، نتایج این پژوهش نشان داد زنان خانه‌دار، رضایت بیشتری از زندگی زناشویی خود دارند و در سایر ابعاد، یعنی تأثیر سن، تعداد فرزند، مدت ازدواج و میزان درآمد خانواده بر رضایت از زندگی زناشویی، تأثیر معناداری به‌دست نیامد (فراست، نوایی نژاد و ثنائی ذاکر، ۱۳۸۳: ۱۰۴). بیورک و ویر (Burke & Weir, 1976: 279) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین وضع اشتغال همسران با عملکرد و رضایت شوهر، زن و زن و شوهر پرداختند. نتایج این پژوهش نشان دهنده‌ی رضایت بیشتر و عملکرد مؤثرتر همسران شاغل نسبت به همسران غیرشاغل بود.

یکی از مواردی که می‌تواند بر رضایت زناشویی تأثیر بگذارد، امید به زندگی است. امید به زندگی به معنی طول عمر انسان در جامعه‌ی مشخص، با در نظر گرفتن الگوی مرگ‌ومیر در آن جامعه می‌باشد. بنابراین می‌توان آن را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های شناخته شده‌ی بقای انسان‌ها و سلامتی آنان در نظر گرفت (روح الامین و

دیگران، ۱۳۸۵: ۷۰-۷۱). این شاخص، بیانگر میزان توسعه‌ی جوامع می‌باشد و افزایش آن نیز نشانگر موفقیت کشور در دستیابی به اهداف و برنامه‌های توسعه و حاکمیت نظام سلامت جسمی و مناسبات اجتماعی است (افکاری و سجادی زاده، ۱۳۹۳: ۱۲).

تعاریف متعددی از امید وجود دارد. مارسل^۱ امید را نوعی آمادگی برای استعلا جستن از موقعیت‌هایی می‌داند که آدمی را به تسلیم به ناامیدی وسوسه می‌کند (استراتن، ۱۳۸۶: ۶۷). از نظر اسنایدر (Snyder, 1994: 5). امید مجموعه‌ای از قدرت و راه قدرت، اراده‌ی ذهنی است که فرد برای رسیدن به هدفش دارد. در تعریفی دیگر امید عبارت است از «تمایلی که با انتظار وقوع مثبت همراه است و یا به عبارت دیگر، ارزیابی مثبت از آنچه فرد متمایل است و می‌خواهد به وقوع بپیوندد» (هزارجریبی و آستین‌فشان، ۱۳۸۸: ۱۲۲، نقل در علیزاده اقدم، ۱۳۹۱: ۱۹۷). در فرهنگ غرب هم به‌طور معمول، امید یک حالت فکری ذهن است و وقتی به‌عنوان خوش‌بینی درک شود، آن حالت فکری، ویژگی شخصیتی یا یک حالتی از خلق‌وخو است و هنگام ناامیدی، انسان از آن به‌عنوان یک نظام مقابله صحبت می‌کند و در عمیق‌ترین عنوان، یک فضیلتی است که باید ترویج شود و گرامی داشته شود (Bullough, 2011: 17-18).

پژوهش‌های متعددی به بررسی امید به زندگی پرداخته‌اند. برخی از این پژوهش‌ها، امید به زندگی در زنان شاغل و غیرشاغل را مورد بررسی قرار داده‌اند. از جمله در پژوهشی، سلامت روان و امید به زندگی زنان شاغل و غیرشاغل استان آذربایجان غربی مورد بررسی مقایسه‌ای قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد که بین امید به زندگی زنان شاغل و غیرشاغل، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و بین میزان اختلال عملکرد اجتماعی زنان شاغل و غیرشاغل، تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این اختلال در زنان شاغل بیشتر است (محمدی، یاوریان و عارفی، ۱۳۹۰: ۴۲). پژوهشی دیگر به بررسی نقش جنسیت و اشتغال در رابطه‌ی میان بحران وجودی و امید به زندگی دانشجویان پرداخته است. در این پژوهش، وضعیت اشتغال به‌عنوان عامل تعدیل‌کننده بر ارتباط بین بحران وجودی و امید به زندگی تأثیر داشت (حسینی، کلانتری کوشه و میرزائی

فندخت، ۱۳۹۳: ۳۵).

در بین پژوهش‌های انجام شده در مورد رابطه‌ی اشتغال زنان با رضایت زناشویی و امید به زندگی، نتایج ضد و نقیضی وجود دارد. به نقل برخی پژوهش‌ها، زنان خانه‌دار رضایت بیشتری از زندگی زناشویی خود دارند (فراست، نوایی‌نژاد و ثنائی‌ذاکر، ۱۳۸۳: ۱۰۴)، در حالی که نتایج برخی دیگر از پژوهش‌ها، نشان می‌دهد زنان شاغل رضایت‌مندی زناشویی بیشتری نسبت به زنان غیرشاغل دارند (طهماسبی و دیگران، ۱۳۸۵: ۲۰؛ خضری و ارجمند سیاهپوش، ۱۳۹۳: ۹۷؛ پانته‌آ، ۱۳۹۱: ۱۸۷). در برخی پژوهش‌ها نیز بین میزان رضایت زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار تفاوتی نداشت (امیری‌مجد و زری‌مقدم، ۱۳۸۹: ۹). در ارتباط با متغیر امید به زندگی و رابطه‌ی آن با اشتغال هم، پژوهش محمدی، یاوریان و عارفی (۱۳۹۰: ۴۲) نشان داد که بین امید به زندگی زنان شاغل و غیرشاغل، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد، در حالی که حسینی، کلانتری کوشه و میرزائی فندخت (۱۳۹۳: ۳۵) تأثیر امید به زندگی بر اشتغال را نشان دادند.

علاوه بر این، برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهد که امید می‌تواند رضایت از زندگی را نیز تبیین کند. از جمله در پژوهشی، رابطه‌ی امیدواری و شادکامی با رضایت زناشویی دانشجویان متأهل دانشگاه علوم پزشکی اردبیل بررسی شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که بین امیدواری و شادکامی با رضایت زناشویی دانشجویان متأهل، همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. هم‌چنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ۱۳٪ از کل واریانس رضایت زناشویی به‌وسیله متغیرهای امیدواری و شادکامی پیش‌بینی می‌شود (سپهریان آذر، و دیگران، ۱۳۹۵: ۳۸).

مرور پیشینه‌ی پژوهش، نشان می‌دهد که تاکنون پژوهشی که نقش پیش‌بینی‌کننده‌ی امید به زندگی را در رضایت از زندگی زناشویی زنان داشته باشد، مورد بررسی قرار نگرفته است. بنابراین با توجه به موارد ذکر شده، پژوهش حاضر در صدد است ضمن بررسی رابطه‌ی بین امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان، به تعیین نقش پیش‌بینی‌کننده‌ی امید به زندگی در رضایت از زندگی زناشویی آنان بپردازد.

فرضیه‌های پژوهش

- ۱- بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان، رابطه وجود دارد.
- ۲- بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل، رابطه وجود دارد.
- ۳- بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت از زندگی زنان خانه‌دار، رابطه وجود دارد.
- ۴- امید به زندگی و مؤلفه‌های آن، پیش‌بینی کننده‌ی رضایت از زندگی زناشویی زنان است.
- ۵- امید به زندگی و مؤلفه‌های آن، پیش‌بینی کننده‌ی رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل است.
- ۶- امید به زندگی و مؤلفه‌های آن، پیش‌بینی کننده‌ی رضایت از زندگی زناشویی زنان خانه‌دار است.

روش پژوهش

روش تحقیق در پژوهش حاضر، توصیفی-پیمایشی است. جامعه‌ی آماری کلیه‌ی زنان متأهل ۳۰ تا ۶۰ سال شاغل (فرهنگی) و خانه‌دار ساکن شهر بیرجند در سال ۱۳۹۶ می‌باشد. ۵۱ نفر معلم زن متأهل از طریق نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. بدین صورت که از بین مدارس شهر بیرجند در مقطع متوسطه، تعدادی مدارس به‌طور تصادفی انتخاب شدند، سپس پرسشنامه‌ی امید به زندگی و رضایت از زندگی زناشویی بین معلمان متأهل ۳۰ تا ۶۰ سال پخش شد و پس از تکمیل، پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شد. جهت انتخاب زنان خانه‌دار، از مادران فرزندان همان مدارس که خانه‌دار و ۳۰ تا ۶۰ سال بودند، به ۵۱ نفر که در دسترس بودند پرسشنامه داده شد و پس از تکمیل، پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شد.

ابزار پژوهش

الف) پرسشنامه‌ی امید به زندگی سیمپسون^۱: جمع‌آوری داده‌های امید به زندگی با استفاده از پرسشنامه‌ی امید سیمپسون انجام گرفت. این پرسشنامه به منظور ارزیابی امید بزرگسالان در شش عرصه‌ی اجتماعی، تحصیلی، خانوادگی، عاشقانه، شغلی و فعالیت‌های اوقات فراغت طراحی شده است. برای ارزیابی هر یک از عرصه‌ها، هشت سؤال آورده شد. به ترتیب از سؤال ۱ تا ۴۸ هر هشت سؤال (روابط اجتماعی، تحصیل، روابط عاشقانه، زندگی خانوادگی، زندگی کاری، اوقات فراغت) را می‌سنجند. در مجموع، این پرسشنامه حاوی ۴۸ سؤال برای نمره‌گذاری است که از همسانی درونی مطلوبی برخوردار است. در پژوهش‌های گذشته ضریب آلفای کل آزمون برابر با ۰/۹۳ و ضریب آلفای زیرمقیاس‌های آن در دامنه‌ای از ۰/۸۶ تا ۰/۹۳ گزارش شده است (Snyder, 2000: 61-62).

ب) پرسشنامه‌ی رضایت از زندگی زناشویی انریچ^۲: از سوی دیگر، برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به رضایت از زندگی زناشویی از پرسشنامه‌ی کوتاه شده انریچ استفاده شد. این پرسشنامه شامل ده سؤال رضایت‌سنجی می‌باشد. به سؤالات با استفاده از مقیاس لیکرت به ترتیب کد پنج تا یک داده می‌شود. بنابراین نمرات بالا نشان‌دهنده‌ی رضایت بیشتر از زندگی زناشویی است، سؤالات ۱، ۳، ۵، ۸ و ۹ در این پرسشنامه، کدگذاری معکوس می‌شوند. پایایی و روایی این پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد این پرسشنامه از پایایی و روایی مطلوب برخوردار است. هم‌چنین ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه، ۰/۷۴ گزارش شد (عرب علیدوستی، نخعی و خانجانی، ۱۳۹۴: ۱۵۸، ۱۶۰).

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

در این پژوهش، ابتدا یافته‌های توصیفی پژوهش ارائه می‌شود (جدول ۱).

جدول ۱) توزیع فراوانی زنان شاغل و غیرشاغل به تفکیک سن و میزان تحصیلات و مدت ازدواج

درصد	فراوانی	متغیرها		نمونه	
%۱۷/۶۴	۹	۴۰-۳۰	سن	زنان شاغل	
%۶۶/۶۶	۳۲	۵۰-۴۰			
%۱۹/۶۰	۱۰	۶۰-۵۰			
%۱۱/۷۶	۶	دیپلم	میزان تحصیلات		
%۵۰/۹۸	۲۶	کارشناسی			
%۱۹/۶۰	۱۰	کارشناسی ارشد			
%۱۷/۶۴	۹	دکتری			
%۴۱/۱۷	۲۱	۴۰-۳۰	سن		زنان خانه‌دار
%۳۷/۲۵	۱۹	۵۰-۴۰			
%۲۱/۵۶	۱۱	۶۰-۵۰			
%۶۰/۷۸	۳۱	دیپلم	میزان تحصیلات		
%۳۵/۲۹	۱۸	کارشناسی			
%۱/۹۶	۱	کارشناسی ارشد			

جدول ۱ اطلاعات جمعیت‌شناسی گروه نمونه (سن و میزان تحصیلات) را نشان می‌دهد. تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها نشان داد که به ترتیب بیشترین گروه سنی در زنان شاغل و خانه‌دار، ۴۰ تا ۵۰ با %۶۶/۶۶ و ۳۰ تا ۴۰ با %۴۱/۱۷ بوده است. از لحاظ میزان تحصیلات نیز در زنان شاغل، مقطع کارشناسی با %۵۰/۹۸ و در زنان خانه‌دار مقطع دیپلم با %۶۰/۷۸ بیشترین میزان را به خود اختصاص دادند.

جدول ۲ اطلاعات مربوط به میانگین و انحراف استاندارد شش مؤلفه‌ی مورد سنجش در پرسشنامه‌ی امید و رضایت از زندگی زناشویی زنان را نشان می‌دهد.

جدول ۲) میانگین و انحراف استاندارد برای متغیر رضایت از زندگی زناشویی

و شش مؤلفه ی امید در زنان

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
رضایت از زندگی زناشویی	۴۰/۷۶	۴/۶۱
۱- روابط اجتماعی	۳۰/۹۶	۴/۰۴
۲- تحصیل	۳۱/۲۶	۴/۴۴
۳- روابط عاشقانه	۲۹/۵۴	۴/۰۸
۴- روابط خانوادگی	۳۲/۶۷	۴/۷۰
۵- زندگی کاری	۳۰/۲۱	۴/۸۶
۶- اوقات فراغت	۳۱	۴

با توجه به جدول ۲، بالاترین میانگین مربوط به رضایت از زندگی زناشویی ($40/76 \pm 4/61$) و پایین ترین میانگین مربوط به روابط عاشقانه ($29/54 \pm 4/08$) می باشد.

جدول ۳ اطلاعات مربوط به میانگین و انحراف استاندارد شش مؤلفه ی مورد سنجش در پرسشنامه ی امید و رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل (فرهنگی) را نشان می دهد.

جدول ۳) میانگین و انحراف استاندارد برای متغیر رضایت از زندگی زناشویی

و شش مؤلفه ی امید در زنان شاغل (فرهنگی)

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
رضایت از زندگی زناشویی	۴۰/۷۸	۴/۹۸
۱- روابط اجتماعی	۳۱/۶۲	۴/۲۲
۲- تحصیل	۳۲/۷۰	۴/۴۶
۳- روابط عاشقانه	۲۹/۵۸	۴/۳۸
۴- روابط خانوادگی	۳۳/۱۹	۴/۲۹
۵- زندگی کاری	۳۲/۱۵	۴/۲۳
۶- اوقات فراغت	۳۲/۰۱	۴/۰۲

با توجه به جدول ۳، بالاترین میانگین مربوط به رضایت از زندگی زناشویی ($40/78 \pm 4/98$) و پایین ترین میانگین مربوط به روابط عاشقانه ($29/58 \pm 4/38$) می باشد.

جدول ۴ اطلاعات مربوط به میانگین و انحراف استاندارد شش مؤلفه‌ی مورد سنجش در پرسشنامه‌ی امید و رضایت از زندگی زناشویی زنان خانه‌دار را نشان می‌دهد.

جدول (۴) میانگین و انحراف استاندارد برای متغیر رضایت از زندگی زناشویی

و شش مؤلفه‌ی امید در زنان خانه‌دار

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
رضایت از زندگی زناشویی	۴۰/۷۴	۴/۲۶
۱- روابط اجتماعی	۳۰/۲۹	۳/۷۹
۲- تحصیل	۲۹/۸۲	۳/۹۵
۳- روابط عاشقانه	۲۹/۵۰	۳/۸۰
۴- روابط خانوادگی	۳۲/۱۵	۴/۰۲
۵- زندگی کاری	۲۸/۲۷	۴/۶۹
۶- اوقات فراغت	۲۹/۹۸	۳/۷۴

با توجه به جدول ۴، بالاترین میانگین مربوط به رضایت از زندگی زناشویی ($40/74 \pm 4/26$) و پایین‌ترین میانگین مربوط به روابط عاشقانه ($29/50 \pm 3/80$) می‌باشد.

یافته‌های استنباطی

در این بخش به منظور پاسخ به فرضیه‌ی اول تا سوم پژوهش (تعیین رابطه‌ی بین متغیرهای مستقل و وابسته) از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. بدین صورت که در ابتدا نرمال بودن داده‌ها مورد آزمون قرار گرفت تا در صورت نرمال بودن داده‌ها، از ضریب همبستگی پیرسون و در غیر این صورت، از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شود. داده‌ها با استفاده از آزمون شاپیرو ویلک^۱ نرمال بودند. جدول ۶ وضعیت نرمال بودن متغیرها با استفاده از آزمون فوق را نشان می‌دهد.

جدول ۶) بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیرها	آماره شاپیرو ویلک	سطح معناداری
روابط اجتماعی	۰/۹۸	۰/۱۴
تحصیل	۰/۹۷	۰/۱۰
رابطه‌ی عاشقانه	۰/۹۸	۰/۳۲
رابطه‌ی خانوادگی	۰/۹۶	۰/۱
زندگی کاری	۰/۹۷	۰/۰۹
اوقات فراغت	۰/۹۸	۰/۱۳
رضایت از زندگی زناشویی	۰/۹۸	۰/۰۸

با توجه به جدول ۶، آزمون شاپیرو ویلک برای نمره‌ی متغیرها (روابط اجتماعی، تحصیل، روابط عاشقانه، روابط خانوادگی، شغل، اوقات فراغت و رضایت از زندگی) معنادار است ($P < ۰/۰۵$). بنابراین می‌توان گفت توزیع نمرات در این متغیرها نرمال و می‌توان از آزمون پارامتریک (ضریب همبستگی پیرسون) استفاده کرد.

فرضیه‌ی اول: بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان، رابطه وجود دارد.

مشخصه‌های آماری همبستگی بین نمره‌ی امید به زندگی با رضایت از زندگی خانوادگی زنان در جدول ۷ آورده شده است.

جدول ۷) نتایج تحلیل همبستگی بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان

متغیرها	ضریب همبستگی	میزان معناداری
رابطه‌ی اجتماعی	۰/۳۶	۰/۰۰۵
زندگی تحصیلی	۰/۴۱	۰/۰۰۲
روابط عاشقانه	۰/۴۳	۰/۰۰۰
روابط خانوادگی	۰/۶۶	۰/۰۰۰
زندگی کاری	۰/۳۵	۰/۰۰۰
اوقات فراغت	۰/۵۱	۰/۰۰۰

بر اساس نتایج جدول ۷، می‌توان گفت بین مؤلفه‌های امید به زندگی (رابطه‌ی اجتماعی، زندگی تحصیلی، روابط خانوادگی، عشق و علاقه‌ی زوجین، زندگی شغلی و اوقات

فراغت) با رضایت از زندگی زناشویی زنان، رابطه‌ی معناداری وجود دارد ($P > 0/01$).
فرضیه‌ی دوم: بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی در زنان شاغل، رابطه وجود دارد.

مشخصه‌های آماری همبستگی بین نمره‌ی امید به زندگی با رضایت از زندگی خانوادگی زنان شاغل در جدول ۸ آورده شده است.

جدول ۸) نتایج تحلیل همبستگی بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت

از زندگی زناشویی زنان شاغل (فرهنگی)

متغیرها	ضریب همبستگی	میزان معناداری
رابطه‌ی اجتماعی	۰/۳۶	۰/۰۰۵
زندگی تحصیلی	۰/۴۰	۰/۰۰۲
روابط عاشقانه	۰/۵۷	۰/۰۰۰
روابط خانوادگی	۰/۷۳	۰/۰۰۰
زندگی کاری	۰/۴۶	۰/۰۰۰
اوقات فراغت	۰/۵۸	۰/۰۰۰

براساس نتایج جدول ۸، می‌توان گفت بین مؤلفه‌های امید به زندگی (رابطه‌ی اجتماعی، زندگی تحصیلی، روابط عاشقانه، روابط خانوادگی، زندگی کاری و اوقات فراغت) با رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل، رابطه‌ی معناداری وجود دارد ($P > 0/01$).

فرضیه‌ی سوم: بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان خانه‌دار، رابطه وجود دارد.

مشخصه‌های آماری همبستگی بین نمره‌ی امید به زندگی با رضایت از زندگی خانوادگی زنان خانه‌دار در جدول ۹ آورده شده است.

جدول ۹) نتایج تحلیل همبستگی بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت

از زندگی زناشویی زنان خانه‌دار

متغیرها	ضریب همبستگی	میزان معناداری
رابطه‌ی اجتماعی	۰/۳۹	۰/۰۰۲
زندگی تحصیلی	۰/۴۸	۰/۰۰۰
روابط عاشقانه	۰/۲۵	۰/۰۳
روابط خانوادگی	۰/۵۱	۰/۰۰۰
زندگی کاری	۰/۳۱	۰/۰۱
اوقات فراغت	۰/۴۶	۰/۰۰۰

بر اساس نتایج جدول ۹، می‌توان گفت بین پنج مؤلفه‌ی امید به زندگی (رابطه‌ی اجتماعی، زندگی تحصیلی، روابط عاشقانه، روابط خانوادگی، زندگی کاری و اوقات فراغت) با رضایت از زندگی زناشویی زنان خانه‌دار، رابطه‌ی معناداری وجود دارد. به‌منظور بررسی نقش پیش‌بینی‌کننده‌ی امید به زندگی در رضایت از زندگی زناشویی از مدل رگرسیون استفاده شد. برای استفاده از مدل رگرسیون، ابتدا باید پیش‌فرض‌های آن مورد آزمون قرار گیرد. از جمله شرایط استفاده از رگرسیون خطی می‌توان به عدم همبستگی بین خطاهای مدل، نرمال بودن توزیع متغیر وابسته و عدم هم‌خطی بین متغیرهای مستقل اشاره کرد (رجبی و ندچالی، عباس‌پورفرد و روحانی، ۱۳۹۶: ۳۶۳). بنابراین آزمون شاپیرو ویلک برای بررسی نرمال بودن، آزمون دوربین واتسون^۱ برای بررسی استقلال خطاها و شاخص اغماض^۲ و عامل تورم واریانس^۳، برای بررسی هم‌خطی مورد استفاده قرار گرفت. همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، توزیع متغیر وابسته نرمال است. نتایج آزمون دوربین واتسون هم نشان‌دهنده‌ی استقلال خطاها بود. شاخص‌های هم‌خطی (مقدار اغماض و شاخص تورم واریانس) نیز نشان‌دهنده‌ی این است که بین متغیرهای پیش‌بین، هم‌خطی وجود ندارد (جدول ۱۰، ۱۱ و ۱۲).

فرضیه‌ی چهارم: مؤلفه‌های امید به زندگی، پیش‌بینی‌کننده‌ی رضایت از زندگی

1. Durbin-Watson
2. toleranceindicator
3. varianceinflationfactor

زناشویی زنان است.

مشخصه‌های آماری رگرسیون بین نمره‌ی امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان در جدول ۱۰ آورده شده است.

جدول ۱۰) نتایج تحلیل رگرسیون پیش‌بینی رضایت از زندگی زناشویی زنان

بر اساس مؤلفه‌های امید به زندگی

متغیرهای پیش‌بینی کننده	ضریب رگرسیون (B)	SE	T	ضریب استاندارد (بتا)	سطح معنی داری	VIF	tolerance	۱۰F=۰/۱
مقدار ثابت	۱۴/۳۵	۳/۴۰	۴/۲۱		۰/۰۰۰			معناداری=۰/۰۰
روابط اجتماعی	۰/۰۰۱	۰/۱۰	۰/۰۰۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۱/۵۷	۰/۶۳	R=۰/۶۸
زندگی تحصیل	۰/۰۱	۰/۱۰	۰/۱۳	۰/۰۱	۰/۰۱	۱/۸۷	۰/۵۳	R ² =۰/۴۷
روابط عاشقانه	۰/۰۲	۰/۱۱	۰/۱۹	۰/۰۱	۰/۰۱	۱/۹۵	۰/۵۱	ADJR ² =۰/۴۳
زندگی خانوادگی	۰/۴۹	۰/۱۰	۴/۸۳	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۱/۷۳	۰/۵۷	Durbin
زندگی کاری	-۰/۰۱	۰/۰۹	۰/۱۰	-۰/۰۱	۰/۰۱	۱/۶۲	۰/۶۱	۱/watson=۹۲
اوقات فراغات	۰/۳۰	۰/۱۱	۲/۷۶	۰/۲۶	۰/۰۰۷	۱/۶۴	۰/۶۰	

نتایج جدول ۱۰ نشان داد که رگرسیون معنادار است و این معناداری فقط در دومؤلفه‌ی روابط خانوادگی و اوقات فراغت است ($P > 0/01$).

فرضیه‌ی پنجم: امید به زندگی و مؤلفه‌های آن، پیش‌بینی کننده‌ی رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل است.

مشخصه‌های آماری رگرسیون بین نمره‌ی امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل در جدول ۱۱ آورده شده است.

جدول (۱۱) نتایج تحلیل رگرسیون پیش بینی رضایت از زندگی زناشویی زنان

شاغل فرهنگی بر اساس مؤلفه های امید به زندگی

	tolerance	Vif	سطح معنی داری	ضریب استاندارد (بتا)	T	SE	ضریب رگرسیون (B)	متغیرهای پیش بینی کننده
= $10F/01$			۰/۰۰۲		۳/۲۲	۴/۵۳	۱۴/۶۳	مقدار ثابت
معناداری = ۰/۰۰۰								
$R=0/78$	۰/۵۶	۱/۷۵	۰/۲۵	-۰/۱۴	-۱/۱۴	۰/۱۴	-۱/۱۶	روابط اجتماعی
$R^2=0/61$	۰/۵۰	۱/۹۸	۰/۵۲	-۰/۰۸	-۰/۶۴	۰/۱۴	-۰/۰۹	زندگی تحصیل
$ADJR^2=0/56$	۰/۴۵	۲/۱۷	۰/۱۹	۰/۱۷	۱/۳۲	۰/۱۵	۰/۲۰	روابط عاشقانه
$Durbin\ wtson=$ ۲/۰۹	۰/۴۸	۲/۰۴	۰/۰۰۰	۰/۶۲	۴/۵۱	۰/۱۳	۰/۵۸	روابط خانوادگی
	۰/۴۴	۲/۲۷	۰/۶۲	-۰/۰۶	-۰/۴۸	۰/۱۶	-۰/۰۸	زندگی کاری
	۰/۴۷	۰/۹۰	۰/۰۳	۰/۲۹	۲/۱۸	۰/۱۶	۰/۳۶	اوقات فراغات

نتایج جدول ۱۱ نشان داد که رگرسیون معنادار است و این معناداری تنها در مؤلفه ی روابط خانوادگی و اوقات فراغت است ($P>0/05$, $P>0/01$).

فرضیه ی ششم: امید به زندگی و مؤلفه های آن، پیش بینی کننده ی رضایت از زندگی زناشویی زنان خانه دار است.

مشخصه های آماری رگرسیون بین نمره ی امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان خانه دار در جدول ۱۲ آورده شده است.

جدول ۱۲) نتایج تحلیل رگرسیون پیش‌بینی رضایت از زندگی زناشویی زنان خانه‌دار

بر اساس مؤلفه‌های امید به زندگی

متغیرهای پیش‌بینی کننده	ضریب رگرسیون (B)	SE	T	ضریب استاندارد (بتا)	سطح معنی داری	VIF	tolerance	= F ۱۰/۰۱
مقدار ثابت	۱۱/۴۳	۵/۴۷	۲/۰۹		۰/۰۴			معناداری = ۰/۰۰
روابط اجتماعی	۰/۱۸	۰/۱۴	۱/۲۶	۰/۱۶	۰/۲۱	۱/۳۸	۰/۷۲	=R ۰/۴۵
زندگی تحصیل	۰/۲۶	۰/۱۵	۱/۷۳	۰/۲۴	۰/۰۸	۱/۶۱	۰/۶۲	=R ² ۰/۶۷
روابط عاشقانه	-۰/۲۴	۰/۱۱	۲/۱۵	۰/۳۱	۰/۱۳	۱/۷۱	۰/۵۸	۰/۳۷ =ADJR ²
روابط خانوادگی	-۰/۳۳	۰/۱۵	۱/۰۶	۰/۱۳	۰/۰۳	۱/۶۳	۰/۶۱	=Durbin wson ۲/۰۳
زندگی کاری	۰/۱۲	۰/۱۱	-۱/۵۳	-۰/۲۱	۰/۲۹	۱/۲۶	۰/۷۹	
اوقات فراغات	۰/۲۹	۰/۱۴	۲/۰۲	۰/۲۵	۰/۰۴	۱/۳۰	۰/۷۶	

نتایج جدول ۱۲ نشان داد که رگرسیون معنادار است و این معناداری تنها در متغیر روابط زندگی خانوادگی و اوقات فراغت است.

به منظور مقایسه‌ی میانگین نمره‌های امید به زندگی و رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار جهت تعیین این که آیا تفاوت بین میانگین‌ها در این دو گروه وجود دارد یا نه؟ از آزمون تی مستقل استفاده شد. مشخصه‌های آماری تی مستقل بین رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار در جدول ۱۳ آورده شده است.

جدول ۱۳) نتایج آزمون "تی" برای مقایسه‌ی رضایت از زندگی زناشویی

در زنان شاغل فرهنگی و خانه‌دار

متغیر وابسته	نوع	میانگین	درجه آزادی	T	معناداری
رضایت از زندگی زناشویی	شاغل	۴۰/۷۸	۱۰۰	۰/۰۴	۰/۹۶
	خانه‌دار	۴۰/۷۴			

با توجه به جدول ۱۳، سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ است. بنابراین می‌توان گفت بین میزان رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار تفاوت معنادار آماری وجود ندارد.
($P < 0.05$, $T = 0.04$)

مشخصه‌های آماری تی مستقل بین نمره‌ی امید به زندگی زنان شاغل و خانه‌دار در جدول ۱۴ آورده شده است.

جدول ۱۴) نتایج آزمون تی برای مقایسه‌ی امید به زندگی در زنان شاغل و خانه‌دار

متغیر وابسته	نوع	میانگین	درجه آزادی	تی	معناداری
امید به زندگی	شاغل	۱۹۱/۲۹	۱۰۰	۳/۰۵	۰/۰۰۳
	خانه‌دار	۱۸۰/۰۳			

با توجه به جدول ۱۴، سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ است. بنابراین می‌توان گفت بین میزان امید به زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار تفاوت معنادار آماری وجود دارد و امید به زندگی در بین زنان شاغل اندکی بیشتر است ($P > 0.01$, $T = 3.05$).

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش امید به زندگی در پیش‌بینی رضایت از زندگی زناشویی زنان انجام گرفت. نتایج فرضیه‌ی اول، دوم و سوم این پژوهش نشان داد بین امید به زندگی و رضایت از زندگی زناشویی زنان به‌طور کلی و رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار، رابطه‌ی مثبت معنی‌داری وجود دارد. این پژوهش با یافته‌های سپهریان آذر و دیگران (۱۳۹۵) همسو است. افراد با امید پایین، هنگام مواجهه با مسائل غیر قابل حل، یک توالی از امید به خشم، از خشم به یأس و از یأس به بی‌احساسی را تجربه می‌کنند. در صورتی که امیدواری بالا در زندگی باعث می‌شود افراد هنگام مواجهه با مسائل مهم و بزرگ، توانایی اداره و تجزیه‌ی آن به مسائل کوچک و روشن را داشته باشند (یوسفی، ۱۳۹۵: ۶۱) و این امر باعث کاهش استرس و هیجانات در افراد شده و با بهبود مشکلات و تأثیرات هیجانی همراه است و از طرفی، موجب افزایش رضایت زناشویی در افراد می‌شود (سپهریان آذر و دیگران، ۱۳۹۵: ۴۳).

با وجود همبستگی بین مؤلفه‌های امید به زندگی با رضایت از زندگی زناشویی زنان (فرضیه‌ی چهار، پنج و شش پژوهش) مبنی بر این که امید به زندگی و مؤلفه‌های آن قادر به پیش‌بینی رضایت از زندگی زناشویی زنان به‌طور کلی و رضایت از زندگی

زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار می‌باشد، مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ۴۳٪ از کل واریانس رضایت زناشویی زنان و ۵۶٪ از کل واریانس رضایت زناشویی زنان شاغل (فرهنگی) و ۳۷٪ از کل واریانس رضایت زناشویی زنان خانه‌دار، به‌وسیله‌ی مؤلفه‌های امید پیش‌بینی می‌شود. از بین مؤلفه‌های امید، تنها دو مؤلفه‌ی زندگی خانوادگیو اوقات فراغت می‌تواند رضایت از زندگی زناشویی زنان را پیش‌بینی نماید. در ارتباط با رابطه‌ی بین رضایت از زندگی زناشویی زنان با اوقات فراغت، یافته‌های این پژوهش با پژوهش برنا (۱۳۹۵) همسو می‌باشد. وجود رابطه‌ی بین گذراندن اوقات فراغت با رضایت از زندگی زناشویی زنان می‌تواند به این دلیل باشد که گذراندن اوقات فراغت، باعث افزایش نشاط در افراد می‌شود و نشاط در افراد می‌تواند با اثرات مثبت متعددی از جمله نگرش مثبت به زندگی، برخورداری از سلامت روان، تعادل عاطفی، امیدواری به آینده، دوری از کینه و نفرت، انتخاب آگاهانه‌ی زندگی، افزایش موفقیت‌های زندگی و ... همراه باشد (تمیزی‌فر و عزیزی‌مهر، ۱۳۹۴: ۲۱۰) که در نتیجه، می‌تواند افزایش رضایت از زندگی زناشویی را به‌دنبال داشته باشد. در تبیین ارتباط بین رابطه‌ی خانوادگی با رضایت از زندگی زناشویی هم می‌توان گفت، وجود رابطه‌ی خانوادگی مناسب می‌تواند باعث ارضاء نیازهای عاطفی زنان شود و شادکامی و رضایت از زندگی را برای آنان به‌دنبال داشته باشد و همین شادکامی باعث ایجاد حالت مطبوع و دلپذیر در آنان شود و هم‌چنین باعث شود رویدادهای زندگی را مثبت ارزیابی کنند و از طرفی، با انرژی مثبت با اعضای خانواده‌ی خود به تبادل پردازند و رابطه‌ی خود را با همسر خود بهبود ببخشند، که این امر می‌تواند افزایش رضایت از زندگی زناشویی را هم به‌دنبال داشته باشد.

در مورد یافته‌های جانبی این تحقیق قابل ذکر است که بین امید به زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار، تفاوت معناداری وجود دارد و امید به زندگی زنان شاغل، بیشتر از زنان خانه‌دار است. یافته‌های این پژوهش، با یافته‌های محمدی، یاوریان و عارفی (۱۳۹۰: ۴۲) که در پژوهش‌شان نشان دادند تفاوت معنی‌داری بین امید به زندگی زنان شاغل و خانه‌دار وجود ندارد، ناهمسو است. ولی با پژوهش حسینی، کلانتری کوشه و میرزائی فندخت (۱۳۹۳) همسو است. در تبیین این نتایج می‌توان گفت افراد شاغل

نسبت به افراد بیکار، کمتر دچار بحران‌ها و خلأ وجودی می‌شوند و این باعث امیدواری در زندگی فرد می‌شود (همانجا). هم‌چنین می‌توان گفت که اشتغال، می‌تواند پیامدهای مثبت متعددی از جمله افزایش اعتماد به نفس، احساس مفید بودن، افزایش قدرت تصمیم‌گیری و افزایش امکانات رفاهی را برای زنان به‌دنبال داشته باشد که این عوامل می‌تواند منجر به افزایش امید در آنان شود.

از دیگر یافته‌های جانبی این پژوهش این بود که بین رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. این نتایج با نتایج امیری‌مجد و زری‌مقدم (۱۳۸۹: ۹)؛ کاردان‌حلوایی، قهرمان‌زاده کوچکی و سعیدنیا (۱۳۹۴: ۱۸۹۷)؛ حافظ‌شعرباف و حسینیان، (۱۳۷۹: ۸۳) همخوانی دارد، اما با نتایج طهماسبی و دیگران (۱۳۸۵: ۲۰)؛ خضری و ارجمندسیاهپوش (۱۳۹۳: ۹۷) همخوانی ندارد. باید اشاره کرد که آنان در پژوهش خود نشان دادند زنان شاغل رضایت بیشتری از زندگی زناشویی خود دارند و با یافته‌های فراست، نوایی‌نژاد و ثنائی‌ذاکر (۱۳۸۳: ۱۰۴) که نشان دادند زنان خانه‌دار رضایت بیشتری از زندگی زناشویی خود دارند نیز همخوانی ندارد. همان‌طور که می‌دانیم در پژوهش‌های علوم انسانی، موضوع پژوهش آن انسان است و انسان هم هر چقدر منعطف باشد، ممکن است در زمان ارزیابی‌اش توسط دیگران، از خود مقاومت نشان داده و در تکمیل پرسشنامه به‌دلیل احساس خود فاش‌سازی برای دیگران، از ارائه‌ی اطلاعات واقعی ممانعت بعمل آورد (امیری‌مجد و زری‌مقدم، ۱۳۸۹: ۱۹). بنابراین شاید بتوان یکی از دلایل عدم تأیید این فرضیه را در این امر دانست.

پیشنهاد

از آنجایی که پژوهش حاضر با روش کمی انجام شد، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به روش کیفی توجه شود و داده‌ها از طریق مصاحبه جمع‌آوری گردند.

منابع

- ابراهیمی، جعفر؛ صالحی، فرزانه (۱۳۹۰). "بررسی مقایسه‌ای میزان رضایت از زندگی زنان شاغل و خانه‌دار". *مطالعات جامعه‌شناسی*، سال چهارم، ش ۱۳ (زمستان): ۴۷-۶۰.
- استراتن، فیلیپ (۱۳۸۶). "گذری بر مفهوم امید در اندیشه‌ی کانت، بلوخ و مارسل". ترجمه مسعود فریامنش. *اطلاعات حکمت و معرفت*، سال دوم، ش ۶ (شهریور): ۶۶-۶۷.
- افکاری، سجاد؛ سجادی‌زاده، ریحانه‌السادات (۱۳۹۳). "رابطه‌ی هوش معنوی و امید به زندگی در بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات". دومین کنفرانس روانشناسی و علوم رفتاری. تهران: مؤسسه اطلاع‌رسانی نارکیش: ۱-۱۵. قابل دسترس در:
<https://www.civilica.com/Paper-PSYCHOCONF02-PSYCHOCONF02119.html> [2006/11/2].
- امیری‌مجد، مجتبی؛ زری‌مقدم، فاطمه (۱۳۸۹). "رابطه‌ی شادکامی و رضایت زناشویی در بین زنان شاغل فرهنگی و خانه‌دار شهر اراک". *علوم رفتاری*، سال دوم، ش ۴ (تابستان): ۹-۲۱.
- برنا، عفت (۱۳۹۵). "نقش استفاده از اوقات فراغت در رضایت‌مندی زندگی زناشویی زنان بالای ۲۰ سال شهرستان چناران". کنفرانس جهانی روانشناسی و علوم تربیتی، حقوق و علوم اجتماعی در آغاز هزاره‌ی سوم. شیراز، پژوهش شرکت ایده بازار صنعت سبز: ۱-۴. قابل دسترس در:
https://www.civilica.com/Paper-PESLSBTM01-PESLSBTM01_417.html [2008/10/5].
- پانته‌آ، جهانگیر (۱۳۹۱). "مقایسه‌ی عملکرد خانواده و رضایت‌مندی زناشویی در زنان متأهل شاغل و غیرشاغل (خانه‌دار) شهر تهران". *تحقیقات مدیریت آموزشی*، سال سوم، ش ۴ (تابستان): ۱۷۶-۱۹۲.

- تقوی، نعمت‌الله؛ صباغ، صمد؛ نصیری، حسام (۱۳۸۹). "مقایسه‌ی سازگاری زناشویی زنان شاغل و غیر شاغل و عوامل مرتبط با آن در شهر مهاباد". *مطالعات جامعه‌شناسی و علوم رفتاری*، سال سوم، ش ۹ (زمستان): ۵۳-۶۸.
- تمیزی‌فر، ریحانه؛ عزیزی‌مهر، خیام (۱۳۹۴). "بررسی رابطه‌ی بین اوقات فراغت و نشاط اجتماعی در شهر اصفهان". *پژوهشنامه‌ی مددکاری/اجتماعی*، سال دوم، ش ۶ (زمستان): ۲۱۰-۲۳۱.
- توسلی، افسانه؛ طاهری، نرگس (۱۳۹۳). "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر اختلاف و تعارضات اقتصادی زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار شهر تهران". *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، سال پنجم، ش ۲ (پاییز و زمستان): ۳۶۵-۳۹۰.
- حافظ‌شعرباف، راضیه؛ حسینیان، سیمین (۱۳۷۹). "مقایسه‌ی ویژگی‌های شخصیتی زنان متأهل شاغل و خانه‌دار شهرستان مشهد و ارتباط این ویژگی‌ها با رضامندی زناشویی". *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، دوره دوم، ش ۵-۶ (بهار و تابستان): ۷۳-۹۰.
- حسینی، سیدمحمد؛ کلانتری کوشه، سیدمحمد؛ میرزایی فندخت، امید (۱۳۹۳). "بررسی نقش جنسیت و اشتغال در رابطه‌ی میان بحران وجودی و امید به زندگی دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی". *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، سال پنجم، ش ۱۷ (بهار): ۲۳-۳۹.
- خضری، خدیجه؛ ارجمند سیاهپوش، اسحق (۱۳۹۳). "مقایسه‌ی میزان رضایت از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار و عوامل مؤثر بر آن در شهر ایزده". *مطالعات توسعه‌ی اجتماعی ایران*، سال ششم، ش ۴ (پاییز): ۹۷-۱۰۵.
- رجبی وندچالی، مجید؛ عباس‌پورفرد، محمدحسین؛ روحانی، عباس (۱۳۹۶). "تحلیل رگرسیون خطی چند متغیره برخی پارامترهای عملکردی مهم کموتوردیزل متداول در شرایط کاری مختلف". *مهندسی مکانیک مدرس*، دوره هفدهم، ش ۵ (بهار): ۳۶۳-۳۷۳.
- روح الامین، مریم، و دیگران (۱۳۸۵). "مقایسه‌ی عوامل مرتبط با امید به زندگی در افراد ۲۰ تا ۶۰ ساله شهر اصفهان". *دانش و پژوهش در روانشناسی دانشگاه آزاد*

- اسلامی واحد خوراسگان، سال هشتم، ش ۲۷ - ۲۸ (بهار و تابستان): ۶۹-۹۴.
- زارع، بیژن؛ صفیاری جعفرآباد، هاجر (۱۳۹۴). "مطالعه‌ی روابط عوامل مؤثر بر میزان رضایت از زندگی زناشویی در بین زنان و مردان متأهل شهر تهران". *مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان*، دوره سیزدهم، ش ۱ (بهار): ۱۱۱-۱۴۰.
- سپهریان آذر، فیروزه، و دیگران (۱۳۹۵). "رابطه‌ی امیدواری و شادکامی با رضایت زناشویی". *سال هجدهم*، ش ۱ (بهار): ۳۷-۴۴.
- صادق‌مقدم، لیلا، و دیگران (۱۳۸۵). "میزان رضایت از زندگی زناشویی در زنان شاغل و خانه‌دار و همسران آنان در شهر گناباد". *افق دانش*، مجله دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد، دوره دوازدهم، ش ۲ (تابستان): ۴۵-۵۰.
- طهماسبی، سیمین، و دیگران (۱۳۸۵). "بررسی مقایسه‌ای میزان رضایت‌مندی از زندگی زناشویی زنان شاغل و خانه‌دار شهر کرد". *مجله علمی دانشکده‌ی پرستاری و مامایی همدان*، دوره چهاردهم، ش ۲ (پاییز و زمستان): ۲۰-۲۵.
- عرب علیدوستی، علیرضا؛ نخعی، نوذر؛ خانجانی، نرگس (۱۳۹۴). "پایایی و روایی پرسشنامه‌های رضایت زناشویی کانزاسواینرچ کوتاه شده به زبان فارسی". *بهداشت و توسعه*، سال چهارم، ش ۲ (تابستان): ۱۵۸-۱۶۷.
- علیزاده اقدم، محمدباقر (۱۳۹۱). "بررسی میزان امید به آینده در بین دانشجویان و عوامل مؤثر بر آن". *جامعه‌شناسی کاربردی*، سال بیست و سوم، ش ۴ (زمستان): ۱۸۹-۲۰۶.
- فراست، زهرا؛ نوابی‌نژاد، شکوه؛ ثنائی‌ذاکر، باقر (۱۳۸۳). "بررسی و مقایسه منبع کنترل و رضایت زناشویی در بین زنان شاغل (معلم) و خانه‌دار شهر تهران". *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، سال سوم، ش ۹-۱۰ (بهار و تابستان): ۱۰۳-۱۱۷.
- کاردانشلوایی، ژیلا؛ قهرمان‌زاده کوچکی، فرحناز؛ سعیدنیا، وحیده (۱۳۹۴). "بررسی میزان رضایت از زندگی زناشویی در زنان شاغل و خانه‌دار شهرستان آذرشهر". اولین همایش علمی- پژوهشی روانشناسی، علوم تربیتی و آسیب‌شناسی جامعه بصورت الکترونیکی، شرکت طلای سبز، انجمن پایش: ۱۸۸۷-۱۸۹۷. قابل دسترس در: https://www.civilica.com/Paper-ASIBCONF01-ASIBCONF01_691.htm

[۱۳۸۹/۸/۱۲].

- محمدی، مهری؛ یاوریان، رؤیا؛ عارفی، مرضیه (۱۳۹۰). "بررسی مقایسه‌ای سلامت روان و امید به زندگی زنان شاغل و غیرشاغل استان آذربایجان غربی ۱۳۸۶". مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، سال نهم، ش ۱ (فروردین و اردیبهشت): ۳۹-۴۳.
- مدیری، فاطمه؛ رحیمی، علی (۱۳۹۵). "اشتغال زنان، نشاط زناشویی و گرایش به طلاق (مطالعه‌ی موردی: متأهلان شهر تهران)". زن در توسعه و سیاست، دوره چهاردهم، ش ۴ (زمستان): ۴۵۱-۴۷۵.
- هزارجریبی، جعفر؛ آستین‌فشان، پروانه (۱۳۸۸). "بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی (با تأکید بر استان تهران)". جامعه‌شناسی کاربردی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، سال بیستم، ش ۱ (بهار): ۱۱۹-۱۴۶.
- یوسفی، ناصر (۱۳۹۵). "اثر بخشی آموزش مهارت‌های زندگی بر رضایت زناشویی و امیدواری زوجین". روان‌شناسی خانواده، دوره‌ی سوم، ش ۱ (بهار): ۵۹-۷۰.
- Bullough, R. V. (2011). Hope, happiness, teaching and learning. In C. Day and J. Lee (eds). *New Understandings of Teacher Work: Emotions and Educational Change* (pp.15–30). New York: Springer.
- Burke, R. J.; Weir, T. (1976). "Relationship of Wives' Employment Status to Husband". *Wife and Pair Satisfaction and Performance Journal of Marriage and Family*, Vol. 38, No. 2: 279-287.
- Snyder, C. R. (1994). *The psychology of hope: You can get there from here*. new york: Simon and Schuster.
- ----- (2000). *Handbook of hope: Theory, measures, and applications*. san Diego, CA, US: Academic press.